PREGLEDNI RAD UDK 331.106:656.61-051](497.571) • 331.106:656.61-027.543](497.571)

Kolektivni ugovori pomoraca u međunarodnoj plovidbi (Hrvatska, 2025.–2026.)

Marinko Učur[a]

a Prof. dr. sc., dipl. iur., umirovljeni redoviti profesor i znanstveni savjetnik u trajnom izboru Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Hahlić 6, 51000 Rijeka, marinko.ucur051@gmail.com

Sažetak

Od 01. siječnja 2025. primjenjuju se dva kolektivna ugovora za hrvatske pomorce na brodovima u međunarodnoj plovidbi (2025. - 2026.) i za pomorce državljane trećih zemalja na brodovima u međunarodnoj plovidbi hrvatske državne pripadnosti (2025. - 2026.). Objavljeni su u „Narodnim novinama" broj 24. od 12. veljače 2025. Zaključeni su 17. prosinca 2024. između Hrvatske udruge brodara Mare nostrum iz Zagreba (udruga) i Sindikata pomoraca Hrvatske, sa sjedištem Središnjeg ureda u Rijeci (Sindikat): „Ugovorne strane zaključuju ove kolektivne ugovore u dobroj vjeri radi promicanja i održavanja socijalnog dijaloga i skladnih odnosa između stranaka potpisnica koji se temelji na obostranom uvažavanju interesa i prava."

U ovom radu navode se posebnosti u sadržaju navedenih kolektivnih ugovora, u normativnom i u ugovornom dijelu, kao i u „dodacima" (opći dodatak, posebni dodatak) koji čine njihov sastavni dio. Posebnosti su specifičnosti u reguliranju, realiziranju i zaštiti prava pomoraca i radnopravnog statusa članova posade na brodovima u međunarodnoj plovidbi za poslodavca na koga se kolektivni ugovor odnosi.

Ključne riječi: *kolektivni ugovor, pomorac, međunarodna plovidba, brod, hrvatska državna pripadnost broda*

1. Uvod

Pravovremenim kolektivnim pregovaranje, (socijalnim dijalogom), socijalni partneri, putem svojih punomoćnika kao ugovornih strana, 17. prosinca 2024. zaključili su dva kolektivna ugovora za pomorce za 2025. - 2026.

Subjekti su: Hrvatska udruga brodara Mare nostrum sa sjedištem u Zagrebu (u nastavku: Udruga) i Sindikat pomoraca Hrvatske (član Međunarodne federacije transportnih radnika (ITF) sa sjedištem Središnjeg ureda u Rijeci (u nastavku: Sindikat).

Svaki kolektivni ugovor ima ugovorni i normativni dio (iako nisu tako označeni) i „tablice" (opći i posebni prilozi o pojedinim pravima pomoraca).

Imaju sve objektivne nomotehničke karakteristike propisa: preambulu, sadržaj (određen naslovom iznad svakog članka), postupak donošenja, u skladu sa Zakonom o radu i statutima subjekata, prostorno i vremensko važenje, obvezu registracije i objavljivanja, o čemu se piše u nastavku rada

(Zakon o radu," N.N." 93/14, 127/17, 98/19, 151/22 i 64/23).

Za razumijevanje i potpuniju primjenu sadržaja kolektivnih ugovora služe odredbe, „značenje izraza" (Članak 1.). U prilogu su brojni pojmovi, kategorije i instituti, ne samo iz radnog zakonodavstva, već i drugih (MLC, Konvencija o radu pomoraca 2006., 2014., 2016., 2018.; „N.N. – M.L.C.", 11/09.; Učur i Laleta, 2007).

2. Kolektivni ugovor za hrvatske pomorce na brodovima i međunarodnoj plovidbi (2025.–2026.)

Kolektivni ugovor za hrvatske pomorce na brodovima u međunarodnoj plovidbi (2025. - 2026.) primjenjuje se od 01. siječnja 2025.: „definiran... naslovom, ugovornim stranama i datumom" (Kolektivni ugovor za hrvatske pomorce na brodovima u međunarodnoj plovidbi (2025. -2026.) „N.N." broj 24 od 12. veljače 2025).

Na temelju ovoga Kolektivnog ugovora poslodavac s pomorcem („koji je izjednačen s pojmom ugovora o radu iz Pomorskog zakonika") zaključuje ugovor o zaposlenju, kako određuje i Zakon o radu (Kolektivni ugovor, cit. Članak 1. st.1. pod d); Pomorski zakonik, „N.N." 181/04, 76/07, 146/08, 61/11, 56/13, 26/15, 17/19; Zakon o radu, cit. Članak 10.). Primjenjuje se na „pomorce državljane Republike Hrvatske i drugih država članica Europske unije koji plove na brodovima u međunarodnoj plovidbi...". Brod treba biti upisan u hrvatski ili neki drugi upisnik brodova i naveden u „Listi brodova Posebnog dodatka (1)" ovoga Kolektivnog ugovora.[1]

Kolektivni ugovor određuje da se njegove odredbe odnose na pomorca...: "bilo koju osobu koja je zaposlena, uzeta u službu ili koja radi na brodu u bilo kojem svojstvu...". Na tu osobu primjenjuje se ovaj Kolektivni ugovor i Konvencija o radu pomoraca (Članak 1. st. 1. pod g)). U stavku 3. članka 2. Kolektivni ugovor propisuje „odredbe ovog Kolektivnog ugovora ne primjenjuju se na pomorce koji plove na brodovima u nacionalnoj plovidbi, nacionalnoj obalnoj plovidbi, nacionalnoj priobalnoj plovidbi, lokalnoj plovidbi i/ili linijskoj i povremenoj obalnoj plovidbi „u skladu s posebnim propisima".

Samo brod koji je klasificiran za plovidbu u međunarodnoj plovidbi može biti „kvalificiran" za uključivanje u „režim" ovoga Kolektivnog ugovora i navodi se u poseban propis (dodatak 1) pojedine članice i poslodavca. Članica je samo članica udruge Mare nostrum i koja zaključeni Kolektivni ugovor primjenjuje na članove posade brodova navedenih u listi brodova (Posebni dodatak (1)., prema članku 1. st. 1. pod h) Kolektivnog ugovora).

2.1 Neka pitanja o zapošljavanju pomoraca

Odredbe o pitanjima o zapošljavanju pomoraca u ovom Kolektivnom ugovoru dio su propisa o pomorcima različitog naziva, različitih adresanata, univerzalnog, regionalnog i nacionalnog karaktera, postupaka donošenja i sadržaja koji se odnosi na: more kao međunarodnu prometnicu, pomorsko dobro i morske luke, sigurnosnu zaštitu trgovačkim brodovim, obavljanje poslova i održavanje straže članova posade broda, najmanji broj članova posade broda, zdravstvenu sposobnost članova posade broda, posredovanje pri zapošljavanju pomoraca, osposobljavanje pomoraca, isprave pomoraca, primjenu konvencija o pomorcima, kategorijama plovidbe pomorskih brodova, registar brodova, evidencije o radnicima, posebne uvjete rada, ugovor o radu, opće autonomne normativne akte, zapošljavanje maloljetnika, zaštitu na radu i druga pitanja i odnose.

Okvir i osnov zapošljavanja pomoraca je u konvencijama Međunarodne organizacije rada (MOR-a, ILO, OIT). U dijelu koji se odnosi na zapošljavanje to se posebno odnosi na Konvenciju o radu pomoraca (MLC 2006., 2014., 2016., 2018.; Učur, 2003).

„Pomorac se zapošljava zaključivanjem ugovora o zaposlenju koji mora biti u pisanom obliku i u kojem moraju biti utvrđeni zahtjevi i uvjeti zapošljavanja..." „Ako prilikom ukrcaja promijeni svojstvo...u odnosu na svojstvo u kojem je ukrcan... poslodavac mora s pomorcem zaključiti novi

1 Posebni dodatak „obvezuje samo članice potpisnice" toga dodatka i poslodavca (Kol. ugovor – cit. Članak 1. st. 1. pod f). U njemu su navedeni brodovi u vlasništvu hrvatskih brodara.

ugovor...", a trajanje ukrcaja se ne mijenja „osim ako se poslodavac i pomorac ne dogovore drugačije" (Kol. ugovor – cit. članak 3. st. 1; MLC – cit. Pravilo 2.1. Ugovori o zaposlenju; Kol. ugovor – cit. Opći dodatak (5)).

Ugovor o zaposlenju može se zaključiti na: neodređeno vrijeme, na određeno vrijeme „ne duže od 6 mjeseci", a po izboru poslodavca može i na 5 ili na 7 mjeseci „ovisno o zahtjevima plovidbe, ekonomičnosti zamjene posade ili drugim opravdanim okolnostima"; „ jedno ili više putovanja koja ne mogu trajati duže od ukupno 7 mjeseci". Vježbenik može zaključiti ugovor „na period do 11 mjeseci" (članak 3. st. 3. Kolektivnog ugovora).

Ostale odredbe članka 3. (Zapošljavanje) uređuju:

- sastavni dio ugovora o zaposlenju su odredbe Kolektivnog ugovora „koje određuju prava i obveze pomorca i poslodavca"
- sadržaj ugovora o zaposlenju
- dostupnost ugovora vlastima, predstavnicima sindikata i ITF u lukama ticanja broda
- postupak pri ishođenju liječničke svjedodžbe, provođenje dodatnog liječničkog pregleda
- troškove za dobivanje vize i drugih isprava
- primjenu propisa o svjedodžbama o osposobljenosti
- radniku „tijekom ukrcaja ne prestaje ugovor o zaposlenju „istekom ugovorenog roka" iako je navršio 65 godina života"

Probni rad „primjenjivat će se samo tijekom prvog zaposlenja pomorca u određenom svojstvu kod poslodavca (1/3 trajanja ugovora o zaposlenju... ali ne više od 10 tjedana), a ne provodi se za pomorca koji je kod istog poslodavca bio zaposlen u određenom svojstvu u razdoblju od jedne godine prije ponovnog zaposlenja (članak 3.a Kolektivnog ugovora)".

2.2. Pitanja vezana za ugovor o zaposlenju

U odredbama članka 4.-6. Kolektivni ugovor uređuje:

- poslove koje ne obavljaju članovi posade broda (rukovanje teretom i druge poslove lučkih radnika, bez pristanka)
- solidarnost sa štrajkom lučkih radnika
- plaćanje rada na poslovima „koje ne obavljaju članovi posade"
- naknadu za posebno mjerljive poslove, pod uvjetima koje odredi poslodavac
- ukrcanje i trajanje ukrcaja (proporcionalna plaća, dnevnica i „razumni zahtjevi udobnosti tijekom putovana...vodeći računa da pomorac odmoran preuzme dužnost na brodu")
- zahtjevi plovidbe, područje plovidbe i tip broda determiniraju vrijeme ukrcaja „od najviše 10 mjeseci tijekom bilo kojih 12 mjeseci"
- produženje vremena ukrcaja odnosno iskrcaja u slučaju više sile „ili okolnosti izvan kontrole države zastave brda ili poslodavca...".

2.3. Radno vrijeme, prekovremeni rad, blagdani i razdoblja odmaranja

Sati rada i sati odmora „moraju biti uređeni" (Pravilo 2.3. Konvencije MLC – cit.). „Redovito radno vrijeme za sve pomorce iznosi osam sati dnevno od ponedjeljka do petka...što iznosi 40 sati tjedno ili 173 sata prosječno mjesečno" (članak 7. Kolektivnog ugovora- cit.), a svaki sat rada na dužnosti preko 8 sati plaća se kao prekovremeni rad...i svakom pomorcu plaća se mjesečno najmanje 103 prekovremena sata" (članak 8. st. 1. i 2. Kolektivnog ugovora). Propisan je postupak evidencije i kontrole, te slučajevi kada se ne smatra da pomorac radi prekovremeno (Kol. ugovor – cit. članak 8. st. 3 i 4.; Međunarodni IMO standard upravljanja za siguran rad brodova i zaštitu od zagađivanja iz 1998. i 2002.; Konvencija SOLAS (1974. o zaštiti ljudskih života na moru „N.N.-M.L.C." 13/99, 4/00).

Za vrijeme plovidbe broda i u luci, posebnim Općim dodatkom (2) određeni su blagdani, pa „za vrijeme provedeno na radu na dane blagdana priznaje se pravo dodatka za rad..., ali ne manje od satnice koja se plaća za prekovremeni rad". Za dane blagdana i za dan sv. Nikole priznaje se brodskoj posadi pravo na povećanu hranarinu" (Kol. ugovor- cit. članak 9. i Opći dodatak (1)).

Razdoblja odmaranja pomoraca utvrđena su odredbama članka 10. Kolektivnog ugovora. Odmor se „mora osigurati svakom pomorcu 10 sati u svakom razdoblju od 24 sata i 77 sati u bilo kojem razdoblju od 7 dana". Precizno se određuje „računanje rada i odmora (podjela i razmak između

odmora), obavijest o odmoru i službi na brodu (na hrvatskom i engleskom jeziku), vrijeme odmora koje zapovjednik broda drukčije određuje (razlozi, izvanredne okolnosti i zamjene, smotre i vježbe, uvjeti, način, evidencije i drugo).

2.4. Plaća i obiteljska doznaka

Posebne odredbe Kolektivnog ugovora odnose se na plaću „svakog člana posade broda u međunarodnoj plovidbi" i određenje „ne može se ugovoriti i obračunati u iznosu nižem od iznosa navedenih u platnoj ljestvici iz Općeg dodatka (1) ovog Kolektivnog ugovora..." (članak 11.) u pitanju su minimalne ukupne plaće pojedinih zvanja pomoraca na brodovima nosivosti preko 6 000 GT, a za niže kategorije osnovica je plaća kormilara, a ne niže (posebna Rezolucija ILO; Kol. ugovor – cit. Članak 11.; Rezolucija ILO – Joint Maritime Commission (JMC), tumačenje ITF-a i Međunarodne brodarske federacije (ISF) – Kol. ugovor - isto).

U „Platnoj ljestvici" utvrđeni su ovi podaci: svojstvo pomorca (zapovjednik, I., II, III časnik palube, upravitelj stroja, II, III, IV časnik stroja, elektro časnik, mlađi časnik palube i stroja, električar, vođa palube, vođa stroja, kuhar, mehaničar, poslužitelj sisaljki, kormilar, mazač, konobar, motorista, mornar, čistač, pomoćnik mehaničara, pomoćnik električara, mladić palube, mladić kuhinje), osnovna plaća, prekovremeni rad, godišnji odmor, dodatak za rad na blagdan (s pojašnjenjima).

Ostale odredbe o plaći reguliraju način isplate, vrijeme isplate, umanjenje za odbitke (točno određeni: alimentacija i slično), gotovinska isplata i drugo.

„Svaki pomorac...ima pravo na isplatu obiteljske doznake u skladu s odredbama Standarda 1.2.2. stavak 5. M.L.S.-a („...u vrijeme njihovog zapošljavanja ili tijekom njega, ako oni to žele, dio njihovih plaća u redovitim rokovima njihovim obiteljima prijenosom putem banke ili sličnim sredstvima...a doznake moraju biti poslane pravodobno i izravno osobi...koju odredi pomorac..." (Kol. ugovor – cit. članak 12.; MLC cit. Standard Plaće).

2.5. Godišnji odmor

Koristi se po iskrcaju, a izuzetno „tijekom trajanja ukrcaja". Propisuje se 6 radnih dana svaki puni mjesec rada. Računanje naknada ne ulazi u godišnji odmor i drugo u skladu je s Pravilom 2.4. – Pravo na odmor MLC-a (Kol. ugovor – cit. članak 13. i Opći dodatak (1)).

2.6. Posada broda

Kolektivni ugovor uređuje pitanje posade broda u odredbama članka 14. – Držanje straže, članka 15. – Sastav i broj članova posade broda, članka 16. – Nepotpuni postav posade, članka 17. – Plovidba u ratnim područjima i visoko rizičnim područjima, članka 17.a – Sigurnost i dobrobit članova posade broda u izvanrednim okolnostima.

„Straža je jedna ili više osoba koje obavljaju poslove osiguranja sigurnosti plovidbe u propisanom vremenskom razdoblju" (Učur, 2003, 62). Organizirana je u tri straže o čemu odlučuje Zapovjednik broda.

„Brod mora imati odgovarajući broj članova posade s potrebnim ovlaštenjima kako bi se u svako doba omogućila sigurna plovidba i održavanje sustava u tri straže...". Konačni broj članova posade za svaki brod (struktura) „koja će biti navedena u Posebnom dodatku i u skladu s Pravilom 2.7., a samo brojno stanje posade MLC-a, ugovaraju poslodavac i sindikat. U taj broj ne uračunavaju se radne grupe angažirane za posebne poslove...a koje ne mogu umanjivati pravo članova posade broda (Kol. ugovor – cit. članak 15). [2]

Ostala pitanjam uređena kolektivnim ugovorom su nepotpuni postav posade broda (rad i plaćanje drugih članova posada i popuna „prije isplovljenja broda iz prve naredne luke (način informiranja, prava pomoraca i drugo), sigurnost i dobrobit članova posad broda u izvanrednim okolnostima (postupanje subjekata) (Kol. ugovor – cit. članak 17. i 18.).

2 Posada broda je popis i stvarno stanje na određenom brodu, po broju i ovlaštenjima (Učur, 2003, 138)

2.7. Stvari u vlasništvu pomoraca, repatrijacija

U odredbama ovoga Kolektivnog ugovora posebnosti su i u odredbama članka 18. (Stvari u vlasništvu pomorca) i u članku 20. (Repatrijacija).

Ako pomorac „pretrpi potpuni ili djelomični gubitak ili oštećenje na svojim osobnim stvarima... tijekom vremena ukrcaja i na putu od mjesta stalnog prebivališta do broda, odnosno od broda do mjesta stalnog prebivališta...osim razloga vlastitom krivnjom... i to dokaže, ima pravo na naknadu štete od poslodavca do najvećeg iznosa navedenog u Općem dodatku (3)". Poslodavac poduzima posebne mjere za imovinu pomorca „koji napusti brod zbog bolesti ili ozljede", te preminulog pomorca (Kol. ugovor – cit. članak 18 i Opći dodatak (3)).[3]

Repatrijacija je pravo pomorca na povratak domu, pod uvjetima utvrđenim Konvencijom MLC (Pravilo 2.5. Repatrijacija), nacionalnim propisima i ovim Kolektivnim ugovorom (članak. 20). – zadovoljenje razumnih zahtjeva na kopnu do završetka repatrijacije „uključujući plaću i dnevnice", slučajevi, isključenje (odgovornost pomorca) i pravo poslodavca na naknadu troškova (Konvencija MLC, Pravilo 2.5. , Standard 4.2.5.), Kol. ugovor – cit. članak 20).

2.8. Socijalno osiguranje, medicinska pomoć, bolovanje, majčinstvo i roditeljstvo i druga „socijalana" pitanja

Među posebnosti ovoga Kolektivnog ugovora, treba navesti i ove:

1. Socijalno osiguranje i porez na dohodak pomorca – „Pomorac je obveznik i u potpunosti odgovara za sva plaćanja vezana za obveze socijalnog osiguranja i/ili obveza poreza na dohodak i/ili bilo koje druge obveze prema propisima države u kojoj ima prebivalište, odnosno uobičajeno boravište (rezident)" (Konvencija MLC, Pravilo 4.5., standard A4.5., smjernica B 4.5.)
2. Medicinska pomoć i liječenje pomorca (članak 22. na trošak poslodavca-slučajevi, uvjeti) .
3. Bolovanje (članak 23.) najduže 130 dana „nakon repatrijacije", posebno u slučaju ozljede na radu, posljedice korištenja naknada na kopnu, kontrole, uskrata naknade i drugo
4. Korištenje prava materinstva tijekom trajanja ugovora i nakon toga, prava roditeljstva (prava i obveze pomorca i poslodavca, članak 24.)
5. „Udruga i sindikat će izraditi Program ranog upravljanja stresom, mentalnim zdravljem i prevencijom samoubojstva koji će se nalaziti na brodovima članica i biti dostupan članovima posade za vrijeme trajanje ukrcaja" (članak 25.)
6. Invaliditet – slučajevi, uvjeti, postupak, prava – Opći dodatak (4) i Opći dodatak (3); slučajevi kada poslodavac nije dužan isplatiti naknadu, utvrđivanje prava za trajne nesposobnosti, rješavanje spora i drugo (članak 25.)
7. Gubitak života i smrt u službi; uvjeti, slučajevi, postupak; Opći dodatak (3); korisnici u slučaju smrti, troškovi sahrane pomorca, slučajevi kada poslodavac nije dužan isplatiti naknadu, prava djece pomorca, vrijeme isplate, rješavanje spora, pravo u slučaju proglašenja mrtvim u slučaju nestanka pomorca u moru i drugo (članak 26.)
8. „pokriće osiguranje i jamstvo" u slučaju ozljede ili smrti pomorca, a odnosi se na poslodavca, brodovlasnika, brodara, poslovođu broda i/ili posrednika pri zapošljavanju (članak 27.). Navedene pojmove treba tumačiti prema određenjima iz članka 1. Kolektivnog ugovora (značenja izraza).[4]

2.9. Sigurnost i zaštita zdravlja na radu

Sve odredbe Kolektivnog ugovora odnose se na uvjete rada pomoraca u međunarodnoj plovidbi

3 Najveći je iznos 3.000,00 USD, koji uključuje gotovinu od 300,00 USD.

4 Složeno područje odnosa o kojima se piše u točki 2.8. ovoga rada treba detaljnije navesti i tumačiti prema odredbama Kolektivnog ugovora i Konvencije MLC.

(fizičke naravi, organizacijske, socijalne i pravne naravi) i tako ih treba tumačiti i primjenjivati.

Posebno navodimo one koje u sadržaju ovoga rada do sada nisu komentirane, a odnose se na prehranu, smještaj, posteljinu, udobnost... (članak 28.), sredstva osobne zaštite na radu (članak 29.), brodski odbor za sigurnost (članak 30.), komunikaciju i informiranje članova posade broda (članak 31.), zaštitu privatnosti pomoraca (članak 31.a), fond solidarnosti i naknade (članak 32.), jednakost (članak 33.).

Pomorac – član posade brod živi i radi na brodu (na moru ili u luci). Mjesto rada/ radni okoliš i životni okoliš su istovjetni. Zbog toga su aktivnosti poslodavca tome podređene kada je u pitanju sigurnost i zaštita zdravlja na radu (rekreacijski sadržaji, pogodnosti i usluge, a pored toga hrana, smještaj, izlazak u luci, ako je dozvoljen).

Posebnu pozornost treba usmjeriti na sredstva osobne zaštite na radu i na odjeću za spašavanje i drugo u vezi korištenja.

Odbor za sigurnost je dio Uprave za sigurnost (časnik za sigurnost, zapovjedničke naredbe, predstavnik za sigurnost...).

Brojne su obveze poslodavca koje se odnose na komunikaciju i informiranje članova posade broda i zaštitu privatnosti pomoraca.

Poslodavac godišnje uplaćuje u fond solidarnosti pomoraca a omogućava i primjenu Konvencije MOR-a (ILO).

Jednakost se odnosi na zabranu diskriminacije i uznemiravanja po bilo kojem osnovu. (standardi poglavlja 3. MLC, sa smjernicama; ISM Pravilnik i Pravila specificirana u Pravilu 4.3. MLC-a, standard A 4.3. MLC-a; Uredba (EU) 2016./679. Europskog pralamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka (GDPR); Konvencija MOR-a br. 190 (2019) protiv nasilja i uznemiravanja; Konvencija MOR.a (ILO) br. 87 (1948) i 98 (1949); Kolektivni ugovor cit. članak 28. - 33., s Prilozima).

2.10. Prestanak zaposlenja

U odredbama članka 19. Kolektivni ugovor uređuje pitanja prestanka zaposlenja (slučajevi odnosno razlozi prestanka, otkaz pomorca ili traženje iskrcaja (SOLAS Konvencija 1974. , cit; LL Konvencija o teretnim linijama (1965); Konvencija o standardima izobrazbe izdavanjem svjedodžbi i držanju straže pomoraca (1978) – STCW; MARPOL Konvencija – sve o zadovoljavanju standarda na brodu).

2.11. Neke posebne i ugovorne odredbe

Pri primjeni ovoga Kolektivnog ugovora treba imati u vidu:

1. Postojanje ITF posebnog ugovora – između ITF i članice/ poslodavca (članak 1. st. 1. pod c)); Općih dodataka; Posebnih dodataka (koji obvezuju samo članicu i poslodavca)

2. „Ugovorne strane najmanje jedanput godišnje razmatraju bitna pitanja promjene Kolektivnog ugovora".

3. Usuglašenost s Konvencijom MLC

4. „Ovom Kolektivnom ugovoru, uz prethodnu suglasnost ugovornih strana, mogu pristupiti poslodavci koji nisu članovi Udruge"

5. Postupci po prigovoru – primjena Pravila 5.1.5. MLC-a

6. Ništavost od odricanja od prava pomorca (članak 35.)

7. Postupanje protivno Kolektivnom ugovoru (članak 36.)

8. Mjerodavno pravo i rješavanje sporova (članak 37.), Ugovor o zaposlenju podliježe primjeni hrvatskog prava

9. Izmjene i dopune Kolektivnog ugovora – dogovorom i pisanim putem (članak 38.), (trajanje) članak 39.), nadzor nad primjenom (članak 40.), povjerenstvo za tumačenje (članak 40a) („Ugovorni dio" Kolektivnog ugovora, i odredbe o evidentiranju i odobrenju (članak 41.), primjeni i početku primjene (članak 42. i 43.).

3. Kolektivni ugovor za pomorce državljane trećih država na brodovima u međunarodnoj polovidbi hrvatske državne pripadnosti (2025.-2026.)

Hrvatska udruga brodara Mare Nostrum (Udruga) i Sindikat pomoraca Hrvatske (Sindikat), 17. prosinca 2024. zaključili su Kolektivni ugovor za pomorce državljane trećih zemalja na brodovima u međunarodnoj plovidbi hrvatske državne pripadnosti (2025. - 2026.) (dalje: Kolektivni ugovor).

Kolektivni ugovor primjenjuje se od 1. siječnja 2025. Ima iste oznake u preambuli i značenju izraza, a o sadržaju se piše u nastavku rada (Kolektivni ugovor za pomorce državljane trećih zemalja na brodovima u međunarodnoj plovidbi hrvatske državne pripadnosti (2025. -2026.) – „N.N. 24. od 12. veljače 2025.). Sadržaj je podijeljen u 43. članka, sa osam „Općih dodataka", a glavni pojmovi su: Konvencija o radu pomoraca MLC, Kolektivni ugovor, ITF – Poseban ogovor, ugovor o zaposlenju, Opći dodatak, Poseban dodatak, pomorac, članica, brodovlasnik, brodar, poslodavac, poslovođa broda, kompanija, brod, minimalna ukupna plaća i drugi (članak 1. Kolektivnog ugovora).

„Ovaj Kolektivni ugovor primjenjuje se na pomorce državljane trećih zemalja koji nemaju državljanstvo države članice EGP-a ili Švicarsku Konfederacije, a koji plove na brodovima u međunarodnoj plovidbi upisanim u hrvatski upisnik brodova, u skladu s popisom svojstava navedenih u Općem dijelu (1) ovog Kolektivnog ugovora... i Posebnom dodatku (1) prema zaključenom ITF Posebnom ugovoru i primjenjuje se kao opća odredba na pojedinačne ugovore o zaposlenju" (članak 2. Kolektivnog ugovora).

Europski gospodarski prostor (EGP) čine države članice Europske unije, Velika Britanija, Norveška, Island, Lihtenštajn i Švicarska.

3.1. Sadržaj kolektivnog ugovora

Sadržaj ovoga Kolektivnog ugovora istovjetan je sadržaju Kolektivnog ugovora za hrvatske pomorce na brodovima u međunarodnoj plovidbi (2025. - 2026.), uz uvažavanje statusa državljanstva, tako da su u uvjetima rada , pravima, obvezama i odgovornostima izjednačeni.

To je vidljivo u ovim odredbama:

1. Zapošljavanje (članak 3.) – pravo na plaću i troškove liječničkih pregleda „u državi gdje će se izvršiti ukrcaj" uz druge uvjete na trošak poslodavca (troškovi vize, traženja posla, svjedodžbe)

2. Nema razlike u odredbama o probnom radu, poslovima koje ne obavljaju članovi posade broda, naknadama za posebno mjerljive radove, a razlika je što se pomorac ukrcava „na razdoblje od najviše 10 mjeseci, tijekom bilo koji 12 mjeseci", nema vježbenika, odredbe o radnom vremenu i prekovremenom radu su iste, kao i blagdani i vrijeme odmaranja, obiteljske doznake, plaća, držanje straže, sastav i broj članova posade broda, nepotpuni sastav posade, plovidba u ratnim područjima i visoko rizičnim područjima, sigurnost i dobrobit članova posade broda u izvanrednim okolnostima, stvari u vlasništvu pomorca, prestanak zaposlenja, repatrijacija, medicinska pomoć i liječenje, bolovanje, program mentalnog zdravlja, materinstvo i roditeljstvo, invaliditet, gubitak života/smrt u službi, pokriće osiguranjem i jamstvo, prehrana, smještaj, posteljina, udobnost, sredstva osobne zaštite na radu, brodski odbor za sigurnost, komunikacija i informiranje članova posade broda, zaštita privatnosti pomorca, fond solidarnosti i naknade, jednakost, postupci po prigovoru, ništavost od odricanja od prava, postupanje protivno kolektivnom ugovoru, mjerodavno pravo i rješavanje sporova.

3.2. Opći dodaci i odredbe ugovornog dijela

U Kolektivnom ugovoru su i ovi „Opći dodaci":

1. Opći dodatak (1): platna ljestvica minimalne plaće pomorca na brodovima iz Posebnog dodatka (1) nosivosti preko 6000GT (za svojstvo osnovne plaće, prekovremeni rad i garantirani prekovremeni rad, godišnji odmor, dodatak za rad na blagdan s načinom izračuna)

2. Opći dodatak (2) nacionalni blagdani

3. Opći dodatak (3) Popis novčanih naknada (dnevnica, stvari, invaliditet, gubitak života / smrt u službi, fond solidarnosti, naknade)

4. Opći dodatak (4) – Visina naknade u postocima za tjelesno oštećenje (udovi, glava, vrat, kralježnica, srce i pluća, trbušna šupljina i zdjelica, koža)

5. Opći dodatak (5) – Ugovor o zaposlenju pomorca

6. Opći dodatak (6) – Lista miritelja

7. Opći dodatak (7) Lista arbitara

8. Opći dodatak (8) – Žalbeni postupak na brodu

Nije posebno označen „ugovorni dio", ali u odredbe ugovornog karaktera mogu se ubrojati ove:

1. Izmjene i dopune kolektivnog ugovora (članak 38.)

2. Trajanje Kolektivnog ugovora (dvije godine do otkaza ili do novoga Kolektivnog ugovora), (članak 39.)

3. Nadzor primjene Kolektivnog ugovora (članak 40.)

4. Povjerenstvo za tumačenje kolektivnog ugovora (članak 40a)

5. Evidentiranje i odobrenje Kolektivnog ugovora (Ministarstvo, uz odobrenje ITF), (članak 41.)

6. Primjena Kolektivnog ugovora na ugovor o zaposlenju (članak 42.)

7. Početak primjene Kolektivnog ugovora (članak 43.)

8. I druge odredbe u sadržaju pripadaju određenim dijelom ugovornim odredbama: razmatranje stanja (članak 2. st. 4., 7., 8. i drugi).

4. Zaključak

Radni odnosi pomoraca su složeni i posebni po brojnim karakteristikama i izučavaju se na temelju brojnih propisa i realiziranih odnosa u zahtjevnim ekonomskim, društvenim, socijalnim, političkim, kulturnim i drugim odnosima brojnih država čije zastave viju brodovi različitih karakteristika i na kojima rade pomorci cijelog svijeta. Dok čine članove posade broda, dok im traje ukrcaj, brod im je ne samo mjesto rada već i mjesto života.

Dio tih propisa čine i dva kolektivna ugovora o pomorcima (2025. - 2026.) – za hrvatske pomorce na brodovima u međunarodnoj plovidbi (državljani RH i drugih članica EU) te za pomorce državljane trećih zemalja (koji nemaju državljanstvo države EGP ili Švicarske Konfederacije), a koji plove na brodovima u međunarodnoj plovidbi upisanim u hrvatski upisnik brodova. Navedeni kolektivni ugovori zaključeni su 17. prosinca 2024. od istih subjekata / ugovornih strana, istovremeno su objavljeni i primjenjuju se od 1. siječnja 2025.

Usuglašeni su s Konvencijom o pravima pomoraca (2006.) – MLC i odobreni od ITF-a. Precizno je određeno na koga se primjenjuju (pomorci zaposlenici, uzeti u službu ili rad u bilo kojem svojstvu na brodu koji na koji se primjenjuju Kolektivni ugovori). Popis brodova se posebno utvrđuje „Posebnim dodatkom".

Poštivan je postupak kolektivnog pregovaranja i zaključivanja ugovora, propisan Zakonom o radu („N.N." 93/14, 127/17, 98/19, 151/22, 64/23), statutima Udruge i Sindikata te ITF-a.

Bez potpune i stručne posade ne mogu se obavljati zahtjevne djelatnosti na moru kao prometnici. Zbog toga je bitan sadržaj o uvjetima rada pomoraca i primjena normi kolektivnih ugovora, zbog njihove uloge i utjecaja na pomorsku djelatnost i međunarodno obilježje pomorskog prometa.

Kolektivni ugovor je najautoritativniji autonomni akt – propis među općim autonomnim normativnim aktima o radu, uvjetima rada i radnim odnosima. Mora biti u skladu sa zakonom uz dosljednu primjenu načela 'in favorem laboratores' (povoljnijeg prava radnika). Posebnu vrijednost imaju odredbe kojima se definiraju pojmovi i njihovo značenje (u odnosu na Pomorski zakonik i MLC): posada broda, brod, pomorac, brodar, brodovlasnik i poslodavac, poslovođa broda, kompanija i drugi.

Aktualni kolektivni ugovori rezultat su dugogodišnjeg iskustva u kolektivnom pregovaranju, socijalnom dijalogu i do sada sklopljenih i realiziranih kolektivnih ugovora istih subjekata. Imaju sve objektivne nomotehničke oznake propisa, a po svojoj originalnosti i preciznim uređivanjem prava, obveza i odgovornosti subjekata (adresanata i adresata) zaključiti je da su ispunjene i subjektivne nomotehničke pretpostavke.

Citirani izvori

Kolektivni ugovor za hrvatske pomorce na brodovima u međunarodnoj plovidbi (2025.–2026.), „N.N.“ 24/2025.

Kolektivni ugovor za pomorce državljane trećih država na brodovima u međunarodnoj plovidbi hrvatske državne pripadnosti (2025.–2026.), „N.N.“ 24/2025.

Konvencija o radu pomoraca, MLC 2006., 2014., 2016., 2018. „N.N.-MLC“, 11/09.

Pomorski zakonik, „N.N.“ 181/04, 76/07, 146/08, 61/11, 56/13, 26/15, 17/19.

SOLAS Konvencija – International Convention for the Safety of Life at Sea (Međunarodna konvencija o zaštiti ljudskih života na moru), 1974. „N.N. – MLC“ 13/99, 4/00.

STCW konvencija – International Convention on Standards of Training Certification and Watchkeeping for Seafarers (Međunarodna konvencija o standardima izobrazbe, izdavanja ovlaštenja i obavljanja brodske straže pomoraca, „N.N.“ 1/92).

Učur, Đ. M. i Laleta S. (2007). Konvencije međunarodne organizacije rada s komentarima. Zagreb: Tim Press i Rijeka: Pravni fakultet Rijeka.

Učur, Đ. M. (2003). Radnopravni status pomoraca. Rijeka: Pravni fakultet Rijeka.

Učur, Đ. M. (1997). Pomorsko radno pravo. Rijeka: Pravni fakultet Rijeka.

Učur, Đ. M. (2007). Nomotehnika. Rijeka: Veleučilište u Rijeci.

Učur, Đ. M. (2024). Vrela međunarodnog prava sigurnosti i zaštite zdravlja na radu. Zagreb: Metalurški fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Ustav Republike Hrvatske, „N.N.“ 85/10 (proč.tekst) i 5/14.

Zakon o radu, „N.N.“ 93/14, 127/18, 98/19, 151/22, 64/23.

Zakon o zaštiti na radu, „N.N.“ 71/14, 118/14, 154/14, 94/18, 96/18.

Collective Agreements for Seafarers in International Shipping (Croatia, 2025–2026)

Summary

As of January 1, 2025, two collective agreements apply: one for Croatian seafarers on ships engaged in international voyages (2025–2026) and another for seafarers who are nationals of third countries on Croatian-flagged ships engaged in international voyages (2025–2026). They were published in the "Official Gazette" (Narodne novine), No. 24, on February 12, 2025. The agreements were concluded on December 17, 2024, between the Croatian Shipowners' Association "Mare Nostrum" of Zagreb (the Association) and the Seafarers' Union of Croatia, headquartered in Rijeka (the Union): "The contracting parties conclude these collective agreements in good faith to promote and maintain social dialogue and harmonious relations between the signatory parties, based on mutual respect for interests and rights."

This paper outlines the specific features of the content of the aforementioned collective agreements—covering both their normative and contractual sections, as well as the "supplements" (general supplement and special supplement) that form an integral part of them.

These features relate to the specific regulation, implementation, and protection of seafarers' rights and the employment status of crew members on ships engaged in international voyages, applicable to the employers covered by the collective agreements.

Keywords: *collective agreement, seafarer, international voyage, ship, Croatian ship nationality*